

**Autorski program realizacji zadań w zakresie bieżącego funkcjonowania i rozwoju
Galerii Sztuki Współczesnej w Opolu na lata 2026–2029**

Galeria Sztuki Współczesnej w Opolu to miejska instytucja kultury, która działa na rzecz społeczności lokalnej oraz lokalnego środowiska twórczego. GSW jest jedyną na Opolszczyźnie publiczną instytucją kultury prezentującą i promującą współczesną kulturę wizualną, dlatego jej misja oraz rola są wyjątkowo istotne dla całego regionu. Historia galerii sięga 1958 r., kiedy w Opolu powstało Biuro Wystaw Artystycznych – placówka popularyzująca sztukę współczesną, będąca do 1962 r. oddziałem Centralnego Biura Wystaw Artystycznych. Jako instytucja wyrosła na tym fundamencie, GSW realizuje wystawy sztuki aktualnej, jednocześnie prowadząc działalność edukacyjno-popularyzatorską oraz promocyjną. Przez ponad 30 lat kolejnym dyrektorkom oraz pracownikom GSW udało się stworzyć miejsce nowoczesne i ważne dla sztuki współczesnej nie tylko lokalnie, lecz także na arenie ogólnopolskiej. W proponowanym programie na lata 2026–2029 opieram się zatem na idei ewolucji, a nie rewolucji – rozwijaniu tego, co działa, przy jednoczesnym otwieraniu instytucji na zmianę, którą niesie realizowana do połowy 2027 r. modernizacja głównego budynku galerii przy Pl. Teatralnym 12.

Krótką analiza

Galeria Sztuki Współczesnej realizuje ambitny i wielowątkowy program, w którym ton nadają zarówno wystawy oraz projekty o charakterze artystycznym i społecznym, jak i działania publiczne oraz edukacyjne. W latach 2020–2026 w głównych salach wystawienniczych galerii oraz w Galerii Aneks prezentowane były wystawy indywidualne artystów polskich i zagranicznych, w tym osób twórczych związanych z Opolem, a także wystawy problemowe dotyczące ważnych społecznie i kulturowo tematów. Dzięki projektom takim jak festiwale dzielnic czy program ruchowo-taneczny, GSW wyszła poza tradycyjny program wystawienniczy, docierając do bardziej zróżnicowanych grup odbiorców – osób, które dziś są stałymi gośćmi wydarzeń. Szeroko zakrojona współpraca z opolskimi instytucjami i stowarzyszeniami zaowocowała nie tylko wzbogaceniem programu galerii (spotkania architektoniczne, wokół książek, slam poetycki), lecz również możliwością pełnej

realizacji statutowej misji w czasie trwającego remontu i wyłączenia głównej siedziby z użytkowania. Obecność Galerii Sztuki Współczesnej w przestrzeni miejskiej oraz miejscach innych niż galeryjne zwiększyło rozpoznawalność instytucji.

Ważnym elementem działalności galerii jest współpraca z opolskim środowiskiem artystycznym. Doroczny „Salon Wiosenny” (przegląd współorganizowany z ZPAP Okręg Opolski) od 2021 r. otwarty jest dla wszystkich twórców wizualnych z regionu, zaś wyboru prac dokonuje ogólnopolskie jury. Ta zmiana ma nie tylko wpływ na jakość artystyczną finalnej wystawy konkursowej, ale też niesie potencjał promocyjny lokalnego środowiska artystycznego. Również współpraca z Wydziałem Sztuki Uniwersytetu Opolskiego w ostatnich latach nie ogranicza się do prezentacji dyplomów w przestrzeniach GSW, lecz staje się znaczącą częścią projektów galerii, jak współpraca ze studentami i wykładowcami WS w ramach festiwalu dzielnic. Istotnym projektem galerii jest też adresowany do artystów związanych z miastem i regionem Konkurs Aneks, dający możliwość realizacji wystawy site-specific w przestrzeni Galerii Aneks.

Mimo zwiększającej się widzialności i rozpoznawalności galerii nie można nie dostrzec problemów, z którymi mierzy się instytucja. Do 2026 r. brak dostępności architektonicznej głównego budynku utrudniał działanie zgodnie z wytycznymi Ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, co od połowy 2027 r. zmieni trwająca właśnie inwestycja. Jednak pomimo tych ograniczeń, zespół galerii starał się czynić swoje wystawy i wydarzenia jak najbardziej dostępnymi, m.in. poprzez organizację oprowadzań i spotkań dla osób g/Głuchych z tłumaczeniem PJM oraz dla osób niewidomych i słabowidzących z audiodeskrypcją.

Zauważalne jest też mniejsze samodzielne uczestnictwo w wydarzeniach młodzieży (w tym studentów) oraz rodzin z dziećmi. O ile wierną grupą odbiorców są osoby seniorskie, o tyle widać brak takiego przywiązania do galerii i proponowanych przez nią aktywności osób młodych.

Chociaż roczne frekwencje galerii w latach 2020–2026 utrzymują się na wysokim poziomie, niepokój może budzić fluktuacja uczestnictwa na poszczególnych wydarzeniach. Wpływ na to z całą pewnością ma bogata oferta kulturalna w mieście i trudność koordynacji wydarzeń pomiędzy instytucjami, lecz również nie bez znaczenia może być intensywność działań samej galerii, która tylko w 2025 r. zorganizowała 509 wydarzeń (w tym wystawy, oprowadzania, spotkania, pokazy filmowe, spacer, warsztaty, kursy artystyczne etc.). Nadmiar informacji

rodzi problem komunikacyjny, powodując ich wzajemne „zjadanie się” i ograniczoną widoczność – zwłaszcza w mediach społecznościowych stanowiących podstawowe narzędzie informacyjno-promocyjne GSW. Uwagę należy też poświęcić ogólnej strategii promocyjnej, która wymaga uspołnienienia. O ile działania promocyjne opierające się na tradycyjnych metodach (plakaty, ulotki, informacje w mediach lokalnych) spełniają swoją doraźną rolę, to potrzebna wydaje się większa integralność pomiędzy promocją analogową i cyfrową.

Strategia 2027–2029

Galeria Sztuki Współczesnej w Opolu jest w tym momencie w okresie transformacji. Realizowana od początku 2026 r. inwestycja – rozbudowa i modernizacja głównego budynku – zmieni w przyszłym roku nie tylko jakość infrastruktury, ale także da szansę na nowe myślenie o miejscu i realizowanym programie. Nie można tworzyć instytucji zajmującej się kulturą współczesną w oderwaniu od jej historii, dorobku, kontekstu lokalnego oraz otoczenia, w którym funkcjonuje. W 2028 r. przypada 70. rocznica powstania opolskiego BWA – to doskonała okazja, aby przez najbliższe 3 lata budować program w oparciu o relację przeszłości i przyszłości. Proponowana przez mnie strategia opiera się na kilku podstawowych hasłach, które wyznaczają kierunki działania instytucji.

- **kontynuacja i rozwój**

Wynikają bezpośrednio z proponowanego ewolucyjnego charakteru zmian instytucji, zakładając proces zrównoważony, z szacunkiem podchodzący do dotychczasowych osiągnięć i rozwijający je w nową jakość.

- **lokalność**

Instytucja nie może istnieć poza kontekstem lokalnym: artystycznym, społecznym, historycznym. To promocja opolskiego środowiska sztuk wizualnych. Ale lokalność traktuję również szeroko, jako szansę na spojrzenie na sztukę Opolszczyzny w kontekście całego Śląska – Górnego i Dolnego.

- **transgraniczność**

Usytuowanie Opola w rejonie nadgranicznym oraz bliskość Czech i Niemiec w naturalny sposób otwierają galerię na partnerów z tych krajów oraz realizację wspólnych projektów i prezentacje artystów. To szansa nie tylko na poznanie sztuki sąsiadów, lecz także szukanie tego, co nas łączy w szerszym kontekście społeczno-kulturowym.

- **współpraca**

GSW jest częścią miejskiego ekosystemu kultury, dlatego kontynuacja współpracy z lokalnym środowiskiem twórczym, uczelniami, instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi jest ważną częścią funkcjonowania galerii w mieście. Lecz równie istotne jest rozwijanie relacji z parterami z Polski i zagranicy, w tym z galeriami miejskimi z najbliższego śląskiego sąsiedztwa (m.in. BWA Wrocław, CSW Kronika w Bytomiu).

- **gościnność**

Pod tym hasłem kryje się szeroko rozumiana otwartość na publiczność, jej potrzeby i oczekiwania. To także edukacja pozwalająca lepiej rozumieć sztukę i współczesność – bez względu na wiek i kompetencje kulturowe. To przełamywanie lęku przed sztuką współczesną i zaproszenie do rozmowy.

- **dostępność**

Likwidacja barier architektonicznych i możliwość pełnej dostępności na równych zasadach dla wszystkich staje się okazją do nowego myślenia o przestrzeni galerii, o przestrzeni wystaw, ale również o programie, który poprzez sztukę może dotyczyć tematów ważnych społecznie, włączających osoby ze szczególnymi potrzebami i przybliżających ich doświadczenie.

Program merytoryczny

Podstawowym celem statutowym Galerii Sztuki Współczesnej w Opolu jest „działalność wystawiennicza, promocyjna i popularyzatorska z dziedziny sztuki współczesnej, dokumentacja i informacja w zakresie sztuki współczesnej i jej twórców, popieranie wszechstronnego rozwoju kultury i edukacji kulturalnej w Polsce”. Moja propozycja programowa budowana jest na założeniach statutu, jednocześnie opierając się na wiedzy, doświadczeniu i znajomości współczesnej sceny sztuki przez zespół galerii. Program GSW postrzegam jako całość – system naczyń połączonych, w którym wystawy, projekty, program publiczny, edukacyjny, wydawniczy uzupełniają się bądź wchodzą ze sobą w dialog.

Wystawy

Program wystawienniczy prezentowany jest w dwóch przestrzeniach: w głównych salach wystawowych oraz w zewnętrznej Galerii Aneks. Jednak do połowy 2027 r. wystawy będą przygotowywane jeszcze w sali tymczasowej GSW w Galerii Opolanin.

Istotna w proponowanym programie będzie inauguracja galerii po remoncie w czerwcu 2027. To moment pozwalający na nowe otwarcie nie tylko budynku, ale również galerii jako instytucji. Sztandarowe znaczenie ma pierwsza wystawa zatytułowana „Powrót do domu”, którą przygotowuje zespół kuratorki GSW. W wystawie wezmą udział zarówno artyści pochodzący z Opolszczyzny, którzy dziś aktywnie działają na scenie ogólnopolskiej i światowej, jak i artyści tworzący w Opolu. To projekt o idei domu – miejscu pochodzenia i życia, tak istotny w kontekście powszechnej dziś migracji.

Ramowe działania programowe na lata 2026–2029:

- podtrzymanie tradycji dorocznych przeglądów środowiska opolskiego, realizowanych we współpracy z ZPAP Okręg Opolski („Salon Wiosenny”) oraz wystawy dyplomów Wydziału Sztuki UO;
- wystawy indywidualne i zbiorowe artystów opolskich oparte na idei dialogu międzypokoleniowego;
- wystawy problemowe (kuratorkie) dotyczące tematów ważnych społecznie, artystycznie, kulturowo;
- wystawy najciekawszych zjawisk na polskiej i europejskiej scenie sztuki, wchodzące w dyskurs intermedialny, tradycyjne i nowe media sztuki, w tym wystawy fotograficzne (kontynuacja współpracy z Opolskim Festiwalem Fotografii)
- interaktywna wystawa dla dzieci i nie tylko – projekt skierowany do widzów w każdym wieku, zaprojektowany ze szczególną uwagą na potrzeby najmłodszych odbiorców;
- Galeria Aneks: kontynuacja skierowanego do twórców z Opolszczyzny Konkursu Aneks; krótsze projekty wystawiennicze o charakterze site-specific (w tym wizualno-dźwiękowe), wykorzystujące witrynowy charakter tej przestrzeni.

Projekty

Ważnym elementem programu galerii są projekty o charakterze performatywnym i społecznym, które pozwalają instytucji wyjść w przestrzeń miasta, stać się częścią miejskiego krwiobiegu, poszerzyć grupę odbiorców. Utrzymanie tego kierunku widzę jako ważny elementem w działalności GSW przez najbliższe 3 lata.

- program performatywno-ruchowy:
 - kontynuacja unikatowego na skalę ogólnopolską programu „Taniec w galerii”,

skierowanego do wszystkich amatorów tańca, w tym osób bez doświadczenia tanecznego oraz osób seniorskich;

- rozwijanie programu prezentacji w galerii szeroko rozumianej sztuki performansu jako ważnej dziedziny kultury współczesnej;

- Biennale Silesia Art – cykliczna impreza (w trybie dwuletnim) poświęcona współczesnej sztuce Śląska, realizowana we współpracy z artystami i instytucjami z Górnego i Dolnego Śląska, a także Śląska Czeskiego, otwarta na miasto i publiczność;
- współpraca transgraniczna – wzmocnienie otwarcia GSW na partnerów z Czech i Niemiec w ramach programu corocznych rezydencji artystycznych w Opolu realizowanych pod wspólnym hasłem Terra Incognita, których finałem będą wystawy i publikacje; wymiana transgraniczna z artystami z Opola i Opolszczyzny;
- festiwale społeczne – kontynuacja corocznych działań opartych na współpracy z mieszkańcami, w których sztuka, kultura i historia stają się narzędziem do rozmowy i budowania lokalnej tożsamości; kolejne edycje wychodziłyby poza dzielnice, skupiając się na ważnych tematach, np. sąsiedztwo, wspólnota, rekreacja, klimat czy codzienność miasta.

Kolekcja

Modernizacja budynku galerii to również szansa na nowe spojrzenie na posiadaną przez GSW kolekcję dzieł sztuki, która zyska profesjonalne przestrzenie magazynowe. To okazja, by przypomnieć gromadzone od 1958 r. zbiory – zwłaszcza w kontekście 70-lecia BWA.

Zaprosić współczesnych artystów do pracy z nimi w ramach jubileuszowej wystawy, a także zaprosić inne instytucje oraz publiczność do rozmowy o publicznych kolekcjach sztuki i kolekcjonowaniu. Punktem wyjścia do działań wokół kolekcji z całą pewnością będzie realizowana w 2026 r. projekt konserwacji rzeźby Tadeusza Wencła „Plaża” (1954) – posadowionej w przestrzeni miasta pracy należącej do kolekcji GSW.

Program publiczny i edukacja

Edukacja jest bardzo ważnym narzędziem realizacji misji GSW. Traktowana bardzo szeroko – jako program publiczny poszerzający kontekst prezentowanych wystaw, poruszający istotnie kulturowo i społecznie tematy, popularyzujący sztukę i kulturę współczesną oraz jako działalność skierowana do dzieci, młodzieży i dorosłych, otwierająca na sztukę oraz zachęcająca do kreatywności. To również podstawa budowania publiczności i nawiązywania z nią relacji. Dlatego należy kontynuować to, co działa dobrze (m.in. stałe cykle: piątkowe

spotkania dla seniorów, spotkania architektoniczne, spotkania wokół książek, pokazy filmowe; kursy artystyczne; program edukacyjny dla szkół i przedszkoli), wzmacniając obszary wymagające rozwoju. Z nowych formatów proponuję:

- weekendowe kursy historii sztuki i kultury – popularyzatorskie wykłady skupione na wybranych zagadnieniach w kontekście historycznym i współczesnym;
- warsztaty twórcze dla dorosłych – kreatywne działania z zaproszonymi artystami;
- weekendowe warsztaty wielopokoleniowe – autorskie działania przygotowywane cyklicznie przez zespół edukatorów galerii, co pozwoli odbudować grupę odbiorców galerii wśród rodzin z dziećmi.

Ważne jest, by – tak jak dotychczas - stale budować nowe grupy odbiorców, utrzymywać kontakt ze szkołami i nauczycielami, stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby seniorskie oraz działające na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami. Należy jednak wzmocnić komunikację z uczniami i studentami, dla których atrakcyjną ofertą mogą być formaty otwartych wykładów, warsztatów twórczych ze współczesnymi artystami czy wydarzenia w ramach programów towarzyszących wystawom.

Dostępność

Zgodnie z założeniami strategicznymi, dostępność traktuję również jako część programu merytorycznego. Nowe warunki po remoncie nie tylko zwiększą możliwość uczestnictwa w wydarzeniach GSW, ale także dadzą szansę na zupełnie nowe myślenie o przestrzeni wystaw i towarzyszących im treściach. Od zespołu galerii będzie to wymagało wypracowania zasad pozwalających na samodzielne zwiedzanie galerii przez osoby ze szczególnymi potrzebami, lecz również uwrażliwienia na potrzeby bardzo różnych grup odbiorców. Tłumaczenia PJM i audiodeskrypcja są już standardem, jednak należy pomyśleć o czytelności tekstów, które często dotyczą tematów trudnych. Dobrym rozwiązaniem wydaje się tworzenie do wystaw audioprzewodników z tekstem łatwym, pozwalających zwiedzać wystawy nie tylko osobom ze szczególnymi potrzebami. To także możliwość poszerzenia programu publicznego o spotkania z artystami, którzy w swojej twórczości zajmują się problemami osób ze szczególnymi potrzebami czy spotkania i warsztaty dotyczące projektowania uniwersalnego i włączającego.

Wydawnictwa

Galeria prowadzi działalność wydawniczą, publikując książki, katalogi i przewodniki po wystawach, ulotki informacyjne czy coroczny kalendarz/notatnik, mający także charakter popularyzujący instytucję i jej program. Niestety, w ostatnich latach – głównie w związku z brakiem funduszy – regularność wydawania większych publikacji książkowych spadła. Natomiast część (np. katalog „Salonu Wiosennego”) wydawana jest w formie elektronicznej i dostępna do pobrania na stronie www galerii. Z całą pewnością zatem należy szukać środków na aktywację tej części działalności GSW, zwłaszcza przy ważnych, dużych wystawach i projektach. Potrzebny wydaje się także nowy pomysł na format „regularnika” – informatora o wydarzeniach i projektach galerii, który miałby nieco bardziej rozszerzoną formę niż obecnie przygotowywane comiesięczne ulotki z programem.

W działalności wydawniczej ogromnym atutem galerii jest zespół designu złożony ze świetnych, doświadczonych grafików. Dzięki nim projekty identyfikacji wizualnej wystaw oraz publikacji GSW wyróżniają się, a możliwość pracy bezpośredniej z projektantami jest dodatkowym walorem.

Promocja i komunikacja

Ważnym czynnikiem wsparcia statutowej działalności GSW jest promocja, która w tym momencie prowadzona jest dwutorowo: wykorzystując „analogowe” techniki promocyjne (plakaty, reklama miejska, ulotki) oraz komunikację w mediach społecznościowych i na stronie galeriaopole.pl. Modernizacja galerii daje szansę na nową komunikację, a więc niezbędne wydaje się stworzenie strategii wzmacniającej wizerunek instytucji nowoczesnej, gościnnej, dostępnej. Wymaga to w pierwszej kolejności współdziałania obu przestrzeni promocyjnych, budowania koncepcji komunikacji dostosowanych do poszczególnych projektów GSW oraz wzmacniania wybranych działań, np. płątną promocją w social mediach skierowaną do wybranych grup odbiorców czy wypracowania form komunikacji zorientowanych na młodych uczestników kultury.

Warto też zastanowić się nad uspołnieniem identyfikacji wizualnej galerii. O ile logo GSW jest projektem, który dobrze identyfikuje markę, o tyle projekty plakatów, reklam i ulotek nie pozwalają na szybkie skojarzenie przez odbiorcę komunikatu z miejscem. Dlatego należy podjąć próbę opracowania formatu, który pogodziłby funkcję „reklamową” instytucji z autorskim charakterem projektów graficznych.

Struktura i zarządzanie

W 2022 r. został zmieniony regulamin organizacyjny GSW, co uporządkowało strukturę galerii, tworząc dwa podstawowe piony – merytoryczny i administracyjny – oraz samodzielne stanowisko pełnomocniczki dyrektora ds. PR i pozyskiwania środków. To podział klarownie określający wykonywanie statutowych zadań galerii. W tym roku powołano także koordynatorkę ds. dostępności, co bardzo usprawnia proces przygotowania instytucji do nowego otwarcia oraz wykonywania dalszych zadań związanych z wdrażaniem założeń Ustawy z dn. 19 lipca 2019.

Galeria Sztuki Współczesnej tworzona jest przez profesjonalny, merytoryczny i oddany instytucji zespół. Dzięki obecnej organizacji zarówno zespół kuratorski, jak i edukacji mają dużą swobodę działania i możliwość kształtowania programu galerii oraz realizacji autorskich projektów. Kontynuacja demokratycznego stylu zarządzania i wspieranie samodzielności pracowników wydaje się kluczowa dla zachowania charakteru instytucji i realizacji zadań statutowych. Natomiast wzmocniłabym pracę projektową – każda wystawa i duży projekt są oddzielnymi przedsięwzięciami zarządzanymi przez osoby kuratorskie. To pozwoli na większą priorytetyzację działań, lepszy podział zadań i włączanie osób z pionu księgowo-administracyjnego.

W sierpniu 2026 trwają nabory na 2 stanowiska – kasjera/kasjerki biletowej oraz pracownika technicznego, które zostaną rozstrzygnięte do września br. Z całą pewnością na przełomie roku 2026/2027 należy odbudować zespół techniczny galerii (pozostanie 1 wakat). Zaś w świetle wyzwań promocyjnych, przed którymi stoi galeria, zasadne wydaje się również wzmocnienie personalne tej części działalności GSW.

Infrastruktura, inwestycje, finansowanie

GSW swoją działalność prowadzi w głównej siedzibie przy Pl. Teatralnym 12, gdzie obok sal wystawowych znajduje się również przestrzeń edukacyjna (świetlica) oraz zewnętrzna przestrzeń wystawiennicza w spoczniku budynku (Galeria Aneks). Ponadto instytucja dysponuje budynkiem przy ul. Kośnego 32a (Artpunkt), w którym znajdują się m.in. pracownia plastyczna i biblioteka z czytelnią, oraz placem za głównym budynkiem, który służy m.in. jako miejsce działań plenerowych. Najważniejszym wyzwaniem, przed którym stoi galeria i zarządzająca nią osoba, jest dokończenie trwającej właśnie inwestycji. Po zakończeniu prac budowlanych w głównym budynku, zaplanowane są prace wykończeniowe, wyposażanie oraz stworzenie nowych dostępnościowych funkcjonalności przestrzeni.

Odnowiony budynek to również poprawa warunków pracy części zespołu (tymczasowe przestrzenie biurowe mieszczą się w budynku przy ul. Kośnego). Inwestycją, którą udało się przeprowadzić przy Kośnego w tym roku jest zadaszenie tarasu panelami fotowoltaicznymi (co znacznie zmniejsza koszty użytkowania budynku). Jednak w ciągu kolejnych lat należy podjąć starania nad pozyskaniem finansowania na remont/modernizację Artpunktu, który na co dzień jest również miejscem pracy zespołów kuratorskiego, edukacji, designu oraz promocji.

Galeria jako instytucja publiczna jest finansowana przez Organizatora – Miasta Opole. Dotacja podmiotowa na obecnym poziomie (ok. 3,5 mln zł) zapewnia stabilność zatrudnienia i utrzymania infrastruktury. Dotacja na realizację trwającej inwestycji w ramach projektu „Wzmocnienie potencjału i zwiększenie dostępności do obiektów kultury w Aglomeracji Opolskiej”, którego liderem jest Miasto Opole, wynosi ok. 10 mln zł (2026–2027).

Działalność programowa często wymaga jednak wsparcia zewnętrznego, w tym sponsorów i partnerów. W latach 2024–2025 galerii udało się pozyskać m.in. dofinansowanie 4 projektów z Krajowego Planu Odbudowy (KPO dla kultury) czy realizowanego wspólnie z Fundacją W788 dwuletniego programu rezydencyjno-wystawienniczego z Programów Ministra. Z całą pewnością w następnych latach należy aktywnie uczestniczyć w ubieganiu się o granty – zarówno ogólnopolskie (Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Programy Narodowego Centrum Kultury czy program dotacyjny Artystyczna Podróż Hestii), jak i europejskie (Kreatywna Europa, Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki – zwłaszcza w kontekście pogłębiania współpracy transgranicznej z Czechami). Walorem tu staje się też pełna dostępność galerii, bowiem obecnie jest to ważny czynnik oceny wniosków.

